

گزارش ملی آموزش عالی ایران می‌کوشد تا همه ساله تصویری کلی از آخرین وضعیت آموزش عالی کشور و تحقیقات دانشگاهی را ارائه دهد. از این حیث گزارش حاضر، تصویری از وضعیت بخش، طی سال ۱۳۸۳ را - ولو به اجمال- نشان می‌دهد. علاوه بر آن، گزارش- با تحلیل عملکرد گذشته، دریچه‌های جدیدی که به روی توسعه بخش آموزش عالی و تحقیقات دانشگاهی کشور، گشوده شده است را به خواننده می‌نمایاند. این موضوع، بخصوص از این حیث حائز اهمیت است که گزارش حاضر، تصویرگر و صورت پرداز آخرین سال از اجرای برنامه سوم توسعه و بستر و زمینه ساز ورود به دوره جدید حاکمیت برنامه چهارم توسعه، توسعه مبتنی بر دانائی، است. به این جهت، در گزارش حاضر از تکرار مباحث مربوط به راهبردها و سیاست‌های آموزش عالی در برنامه سوم توسعه اجتناب شده و به جای آن، فصل خاصی به تحلیل عملکرد بخش و ارائه چشم‌انداز آینده بخش، طی برنامه چهارم توسعه پرداخته شده است.

تهیه این گزارش، فرصت مغتنمی بود که با نگاهی به پنج سال گذشته، عملکرد مقایسه‌ای بخش در اختیار خوانندگان قرار گیرد. اما متأسفانه به دلیل فراهم نشدن اطلاعات مربوط تا زمان تهیه گزارش - بخصوص اطلاعات مربوط به عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی به تفکیک سال‌های برنامه سوم توسعه - این مهم عملی نشد و امید آنکه با فراهم آمدن اطلاعات مورد نیاز، گزارش ملی آموزش عالی ۱۳۸۴ بتواند تصویر کاملتری از

عملکرد بخش را ارائه نماید و موقعیت بخش آموزش عالی و تحقیقات دانشگاهی را در آستانه ورود به برنامه چهارم توسعه به روشنی نشان دهد. در خصوص گزارش حاضر توضیح چند نکته ضروری به نظر می رسد. یکم: گزارش، چنانکه از عنوان مستفاد می شود، گزارشی ملی است و از این حیث در برگیرنده عملکرد بخش، به مفهوم تمامی دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی و مراکز پژوهشی و فناوری دانشگاهی، اعم از دولتی و غیردولتی غیرانتفاعی، حضوری و از راه دور، وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مؤسسات وابسته به سایر دستگاه های اجرایی و دوره های آموزش عالی آزاد است و به این لحاظ، دستیابی به اطلاعات و آمار مربوط به همه این مؤسسات، شرط لازم برای ارائه گزارشی دقیق و جامع از آموزش عالی ایران در سطح ملی است.

دوم: گزارش، همانگونه که در عنوان آمده است، مربوط به سال ۱۳۸۳ است. با اینحال، نظر به تفاوت سال مالی با سال تحصیلی، بسیاری از کمیّات ارائه شده در این گزارش، معطوف به سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳ است که ناگزیر، بخشی از اطلاعات مربوط به شش ماهه اول سال ۱۳۸۴ را نیز در بر می گیرد. با این وصف طبیعی است که در بحث مربوط به اعتبارات و استخدام و موارد نظیر، سال مالی - محدود فروردین تا اسفند - مورد استناد قرار گرفته است، اما در سایر موارد، ناگزیر سال تحصیلی لحاظ شده است که اجتناب ناپذیر می باشد و البته اشکال عمده ای هم در انتقال اطلاعات مورد نیاز به خواننده ایجاد نمی کند.

سوم: فعالیت های بخش آموزش عالی، از تنوع و تعدد قابل توجهی برخوردار است که پرداختن به همه وجوه و ابعاد آن، از حوصله گزارش حاضر - با توجه به مخاطبان خاصی که برای گزارش ملی تعریف می شود، خارج است. بخصوص که دانشگاه، علی القاعده، کانون تفکر، تحول و نوآوری است و عملکرد آن صرفاً نمی تواند در کمیّات مربوط به تعداد دانشجو، رشته، مؤسسات آموزشی یا انتشار کتاب و مقاله خلاصه شود. از این حیث، گزارش حاضر عملاً نشان دهنده وجهی از وجوه یا بخشی از مجموعه عملکرد آموزش عالی، حتی در زمینه اموری است که می تواند در قالب کمیّت تعریف و ارائه گردد.

به این لحاظ کوشش ما بر این خواهد بود که در سال های آینده، گزارش ملی آموزش عالی ایران را از پرداختن انحصاری به کمیّاتی چون پذیرفته شدگان، دانشجویان، دانش آموختگان و رشته ها و دوره های تحصیلی دور کنیم و گزارش های جدید را به گونه ای طراحی و سازماندهی نمائیم که به تدریج، برای صحنه های مختلف آموزش عالی در گزارش ملی، جایگاهی در خور و مناسب در نظر گرفته شود که این خود مستلزم استقرار نظام جامع اطلاعات آموزش عالی است که خوشبختانه از جمله اهم برنامه های اجرایی بخش،

در طول برنامه چهارم توسعه محسوب شده است.

چهارم: گزارش ملی آموزش عالی ایران، از این پس به تدریج صبغه تحلیلی به خود خواهد گرفت و به موازات، از قالب گزارشی که صرفاً به توصیف عملکرد و بیان کمیات مربوط به دستاوردها می‌پردازد، خارج خواهد شد و به ارزیابی سیاست‌های اعمال شده و تحلیل دستاوردهای حاصل از این سیاست‌ها خواهد پرداخت. مقدمات این مهم، با افزودن فصلی با عنوان تحلیل عملکرد بخش، به گزارش حاضر فراهم آمده است و امید می‌رود که با توسعه این بخش از گزارش، در آینده‌ای نه چندان دور، تحلیل سیاست‌ها، عملکردها و دستاوردها، جایگزین توصیف و تشریح داده‌ها و اطلاعات در گزارش ملی آموزش ایران باشد.

پنجم: در بیان کمیات مرتبط با آموزش عالی، حسب مورد دو یا سه رقم اول ارقام، به صورت گرد شده، ارائه گردیده است. این اقدام به منظور تسهیل در انتقال اطلاعات و بهره‌گیری بیشتر خوانندگان، برای استفاده از آمار و اطلاعات مربوط به آموزش عالی بوده است. به این لحاظ، آمار ارائه شده در این گزارش با آمار مندرج در کتاب آمار آموزش عالی ایران تا حدودی متفاوت است، هر چند که این تفاوت، تعیین کننده نمی‌تواند باشد. با اینحال پژوهشگران حوزه آموزش عالی، برای برخورداری از دقت بالاتر برای دستیابی به آمار مورد نیاز خود، می‌توانند به کتاب آمار آموزش عالی ایران مراجعه کنند.

ششم: تهیه این گزارش در فرصتی اندک و به تبع آن به دور از دسترسی به اطلاعات مورد نیاز و با توجه به کمیات قابل حصول بوده است، به این لحاظ به زعم ما، عملکرد آموزش عالی ایران به مراتب فراتر از آن است که در گزارش حاضر به آن پرداخته شده است. بخشی از این کوتاهی ناشی از محدودیت زمانی و بخشی دیگر ناشی از عدم ارسال بموقع اطلاعات و آمار مربوط به مجموعه تشکیل دهنده بخش آموزش عالی است و امید آنکه، این دو نقیصه در گزارش ملی آموزش عالی ایران ۱۳۸۴ بر طرف گردد، به گونه‌ای که گزارش آینده تصویر کاملی از بخش آموزش عالی ایران را به روشنی ارائه نماید.

گزارش ملی آموزش عالی ایران ۱۳۸۳، در چهار فصل تهیه شده است. فصل اول به توضیح عملیاتی پیرامون وظایف، ویژگی‌ها و ساختار کلی بخش اختصاص یافته است. فصل دوم، گزارشی از عملکرد و دستاوردهای آموزش عالی در سال ۱۳۸۳ است. فصل سوم به ارائه آمار آموزش عالی ایران، بیشتر در حوزه جمعیت دانشجویی (مشمول بر پذیرفته شدگان، دانشجویان و دانش‌آموختگان) و اعضای هیأت علمی می‌پردازد. همچنین اعتبارات مصوب بخش در سال ۱۳۸۳ براساس برنامه و به تفکیک اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی‌های

